

**Tarptautinis pilietinių ir
politinių teisių paktas**

Platinimas: visuotinis
2019 m. rugpjūčio 19 d.
Originalo kalba: anglų

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2019 10 23*

Žmogaus teisių komitetas**Žmogaus teisių komiteto išvada, pateikta pagal Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 4 dalį dėl pranešimo Nr. 2670/2015^{*,**}**

<i>Pateikė:</i>	Gintaras Jagminas (atstovaujamas advokato Stanislovo Tomo)
<i>Galima auka:</i>	Autorius
<i>Valstybė, Pakto šalis:</i>	Lietuva
<i>Pranešimo pateikimo data:</i>	2015 m. vasario 5 d. (pirminis pateikimas)
<i>Nuorodos į dokumentus:</i>	Sprendimas, priimtas pagal Komiteto darbo reglamento 97 taisyklę (dabar 92 taisyklė) ir perduotas valstybei, Pakto šaliai, 2015 m. lapkričio 6 d. (nepateikiamas dokumento forma)
<i>Išvados priėmimo data:</i>	2019 m. liepos 24 d.
<i>Dalykas:</i>	Savavališkas valstybės tarnautojo atleidimas iš pareigų
<i>Procesiniai klausimai:</i>	Nepriimtumas dėl akivaizdaus nepagrįstumo; skundų pagrindimo lygis; vidaus gynybos priemonių panaudojimas; <i>ratione materiae</i>
<i>Materialiniai klausimai:</i>	Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą; procesinė lygybė; nekaltumo prezumpcija; teisė stoti į savo šalies valstybės tarnybą
<i>Pakto straipsniai:</i>	14 straipsnio 1 ir 2 dalys, 25 straipsnio c punktas
<i>Fakultatyvaus protokolo straipsniai:</i>	2 ir 3 straipsniai, 5 straipsnio 2 dalies b punktas

* Priimta Komiteto 126-ojoje sesijoje (2019 m. liepos 1–26 d.).

** Nagrinėjant šį pranešimą dalyvavo toliau išvardyti Komiteto nariai: Tania Maria Abdo Rocholl, Yadh Ben Achour, Ilze Brands Kehris, Arif Bulkan, Ahmed Amin Fathalla, Schuichi Furuya, Bamariam Koita, Duncan Laki Muhumuza, Photini Pazartzis, Hernán Quezada Cabrera, Vasilka Sancin, José Manuel Santos Pais, Yuval Shany, Hélène Tigroudja, Andreas Zimmermann ir Gentian Zyberi.

1.1. Pranešimo autorius – Lietuvos pilietis Gintaras Jagminas, gimęs 1971 m. balandžio 21 d. Jis teigia, kad valstybė, Pakto šalis, pažeidė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 14 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir 25 straipsnio c punkte įtvirtintas jo teises. Fakultatyvus protokolas valstybei, Pakto šaliai, įsigaliojo 1992 m. vasario 20 d. G. Jagminui atstovauja advokatas.

1.2. 2016 m. sausio 6 d. valstybė, Pakto šalis, pateikė pastabas dėl pranešimo priimtinumui atskirai nuo jo esmės. 2016 m. liepos 13 d. Komitetas, veikdamas per specialųjį pranešėją dėl naujų pranešimų ir laikinųjų apsaugos priemonių, vadovaudamasis darbo reglamento 97 taisyklės 2 dalimi (dabar 92 taisyklės 5 dalis), nusprendė išnagrinėti pranešimo priimtinumą ir jo esmę.

Autoriaus pateikti faktai

2.1. 2006 m. balandžio 27 d. autorius buvo paskirtas Valstybės sienos apsaugos tarnybos Padvarionių užkardos vadu. Einant šias pareigas reikia leidimo dirbti su išslaptinta informacija. 2006 m. spalio 18 d. vidaus reikalų ministras įsakymu Nr. 1V-395 panaikino šį leidimą. 2006 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. TE-390 Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadovas atleido autorių iš pareigų, remdamasis vidaus reikalų ministro įsakymu panaikinti leidimą. Nė viename iš įsakymų nenurodyta autoriaus leidimo panaikinimo ir atleidimo priežastis.

2.2. 2006 m. gruodžio 14 d. autorius pateikė Vilniaus apygardos administraciniam teismui skundą dėl įsakymų, prašydamas grąžinti jį į pareigas ir atlyginti jam žalą. 2007 m. rugpjūčio 23 d. sprendimu Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė autoriaus skundą. Autorius sprendimą apskundė apeliacine tvarka. 2008 m. lapkričio 7 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas apeliacinį skundą tenkino ir panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą. Autoriaus teigimu, apeliacinės instancijos teismas panaikino abu įsakymus dėl to, kad nenurodytas autoriaus atleidimo iš pareigų pagrindas¹. Teismas perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, kad būtų nustatyta autoriui padaryta žala. 2009 m. birželio 9 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas priteisė 34 304 eurų kompensaciją ir grąžino autorių į ankstesnes pareigas. Šis sprendimas buvo apskųstas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

2.3. Vykstant apeliaciniam procesui, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, gavusi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo įpareigojimą išslaptinti autoriaus bylai reikšmingus dokumentus, 2010 m. birželio 29 d. teismui pateikė papildomus dokumentus. Dokumentuose buvo nurodytas autoriaus atleidimo pagrindas, būtent, kad jo atžvilgiu buvo atliekamas operatyvinis sekimas įtariant padarius kelias nusikalstamas veikas (kontrabandos gabenimas ir neteisėtas asmenų vežimas per valstybės sieną). Autorius teigia, kad tik perskaitęs Lietuvos generalinio prokuroro pavaduotojo 2007 m. vasario 8 d. raštą, kuris buvo išslaptintas tik 2010 m. birželio 29 d., jis pirmą

¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo, galiojusio autoriaus atleidimo metu, 16 straipsnio 2 dalyje pateikiamas sąrašas pagrindų, kuriais remiantis gali būti atsakyta išduoti leidimą. Remiantis šiais pagrindais taip pat gali būti panaikintas leidimas, kaip numatyta šio įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 4 punkte.

kartą sužinojo, kad jo atžvilgiu, sankcionavus Vilniaus apygardos teismui, buvo atliekamas operatyvinis sekimas dėl jo galimai daromų kelių nusikalstamų veikų.

2.4. 2010 m. spalio 4 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nustatė, kad iš jam pateiktos informacijos matyti, jog iš tikrųjų buvo teisėtų pagrindų panaikinti autoriaus leidimą susipažinti su įslaptinta informacija ir atleisti jį iš pareigų pagal atitinkamas Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nuostatas. Todėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas panaikino Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą ir atmetė autoriaus reikalavimus.

2.5. Autorius pažymi, kad niekada nebuvo įtariamas padaręs nusikalstamą veiką, taip pat prieš jį dėl vykdyto operatyvinio sekimo nebuvo pradėtas ikiteisminis tyrimas ar bet koks teismo procesas.

Skundas

3.1. Autorius teigia, kad pažeistos jo teisės pagal Pakto 14 straipsnio 1 ir 2 dalis ir 25 straipsnio c punktą. Autoriaus manymu, valstybė, Pakto šalis, pažeidė ne tik procesinės lygybės principą (kadangi autoriui nebuvo atskleista didelė įrodymų dalis), bet ir nekaltumo prezumpcijos principą, kuris yra teisingo bylos nagrinėjimo civiliniame procese principo sudėtinė dalis. Autorius taip pat teigia, kad Pakto 25 straipsnio c punkte nustatyta teisė vienodomis sąlygomis stoti į savo šalies valstybės tarnybą apima teisę nebūti savavališkai atleistam iš valstybės tarnybos, todėl, jo teigimu, taip pat pažeista jo teisė pagal šią nuostatą.

3.2. Dėl savo skundo pagal Pakto 14 straipsnio 1 dalį autorius nurodo, kad nei 2016 m. spalio 18 d., nei 2016 m. spalio 20 d. įsakymuose nenurodyta jo atleidimo priežastis, taigi jam nesuteikta galimybė ginčyti jam mestų įtarimų. Autorius teigia, kad tik perskaitęs Lietuvos generalinio prokuroro pavaduotojo 2007 m. vasario 8 d. raštą jis pirmą kartą sužinojo, jog jo atžvilgiu buvo vykdomas operatyvinis sekimas, ir kad būtent dėl šio sekimo jis buvo atleistas iš pareigų. Autorius tvirtina, kad šio dokumento turinys pernelyg abstraktus, jame nepateikta jokių faktų apie nusikalstamas veikas. Todėl iš jo autorius negali tiksliai suprasti, dėl kokių nusikaltimų buvo įtariamas, ir juos ginčyti siekiant apsiginti. Autorius teigia, kad jei jam būtų buvusi suteikta galimybė pateikti savo argumentus, jis būtų įrodęs, kad teiginius prieš jį sufabrikavo asmenys, kurie jo nemėgo dėl asmeninių priežasčių. Atitinkamai Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui nusprendus panaikinti autoriaus leidimą ir atleisti jį iš pareigų remiantis įslaptintais duomenimis, su kuriais autoriui neleista susipažinti, taip pat teismui neatsižvelgus į aplinkybę, kad autorius nebuvo informuotas apie informacijos, surinktos jo atžvilgiu atliekant operatyvinį sekimą, pobūdį ir negalėjo ginčyti šių įtarimų, pažeista autoriaus teisė į gynybą ir procesinės lygybės principas, kaip apibrėžta Pakto 14 straipsnio 1 dalyje.

3.3. Dėl savo skundo pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį autorius nurodo, kad pagal atitinkamus Lietuvos įstatymus panaikinti leidimą susipažinti su įslaptinta informacija ir po to atleisti iš pareigų, kurioms reikia šio leidimo, galima vien dėl to, kad asmens atžvilgiu atliekamas operatyvinis sekimas. Tačiau kadangi operatyvinis sekimas vyksta prieš pirmąją baudžiamojo proceso stadiją, kai asmeniui pareiškiami oficialūs įtarimai padarius

nusikalstamą veiką², autorius atkreipia dėmesį į tai, kad, kaip rodo jo atvejis, tam, kad būtų panaikintas leidimas dirbti su įslaptinta informacija ir asmuo dėl to būtų atleistas iš pareigų, nebūtina pareikšti įtarimų padarius nusikaltimą, pakanka įsitikinimo, kad padaryta nusikalstama veika. Taigi įpareigojimas atleisti jį iš pareigų taip, tarsi jis būtų kaltas, nors nebuvo jokių oficialių kaltinimų, įtarimų, ikiteisminio tyrimo ar apkaltinamojo nuosprendžio, pažeidžia nekaltumo prezumpcijos principą. Autorius taip pat nurodo pripažįstąs, kad 14 straipsnio 2 dalis civiliniame procese netaikoma, tačiau teigia, kad nekaltumo prezumpcijos principo suteikiama apsauga gali būti suprantama kaip bendros teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pagal Pakto 14 straipsnio 1 dalį dalis.

3.4. Dėl savo skundo pagal Pakto 25 straipsnio c punktą autorius nurodo, kad Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 4 punkte, aiškinamame kartu su šio įstatymo 16 straipsnio 2 dalimi, besąlygiškai nustatyta, jog dėl to, kad valstybės tarnautojo atžvilgiu atliekamas operatyvinis sekimas, jis arba ji bus atleistas (-a) iš pareigų. Nurodoma teisės norma valdžios institucijų diskrecijos nenumato, o tai prieštarauja Pakto 25 straipsnio c punktui. Be to, autorius pažymi, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas taip pat nagrinėjo šį klausimą ir 2011 m. liepos 7 d. nutarimu konstatavo, kad valstybės tarnautojo atleidimas dėl to, kad jo atžvilgiu buvo vykdomas operatyvinis sekimas, kaip nustatyta ginčijamoje įstatymo nuostatoje, prieštaravo Lietuvos Konstitucijai. Tačiau minėtas nutarimas atgal negalioja.

Valstybės, Pakto šalies, pastabos dėl priimtumo

4.1. 2016 m. sausio 6 d. verbaline nota valstybė, Pakto šalis, prašo Komiteto paskelbti pranešimą nepriimtinu dėl to, kad nepanaudotos visos vidaus teisinės gynybos priemonės pagal Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 2 dalies b punktą ir pranešimas nėra pagrįstas pagal Fakultatyvaus protokolo 2 straipsnį.

Dėl autoriaus skundo pagal Pakto 14 straipsnio 1 dalį

4.2. Dėl autoriaus skundo pagal Pakto 14 straipsnio 1 dalį valstybė, Pakto šalis, teigia, kad, kaip nurodyta 2010 m. spalio 4 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendime, autorius turėjo teisę paduoti skundą administracinių ginčų komisijai ar bet kuriai kitai institucijai, kuri pagal kompetenciją nagrinėja tokį ginčą išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka. Tačiau autorius nepasinaudojo šia teisine galimybe, todėl jo pranešimas turi būti paskelbtas nepriimtinu pagal Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 2 dalies b punktą dėl to, kad nepanaudotos visos vidaus teisinės gynybos priemonės.

4.3. Dėl skundo nepagrįstumo pagal tą patį straipsnį valstybė, Pakto šalis, pirmiausia nesutinka su autoriaus teiginiu, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2008 m. lapkričio 7 d. pirmąją nutartimi priėmė jam palankų sprendimą. Valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nuomone, buvo būtina surinkti papildomų įrodymų, kad teismas galėtų priimti sprendimą byloje, todėl byla buvo perduota

² Operatyvinio sekimo tikslas – nustatyti, ar yra pakankamai įrodymų pranešimui apie įtarimą įteikti ir ikiteisminiam tyrimui prieš asmenį pradėti.

pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Be to, remdamasi galutiniu Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimu, valstybė, Pakto šalis, tvirtina, kad, priešingai, nei teigia autorius (jo teigimu, galutinis sprendimas buvo grindžiamas tik išlaptinta informacija, su kuria jis neturėjo galimybės susipažinti), Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas rėmėsi ne vien išlaptintais duomenimis, bet ir informacija, kuri buvo išlaptinta ir prieinama autoriui. Valstybės sienos apsaugos tarnybos 2006 m. rugpjūčio 24 d. išlaptintame rašte buvo nurodytas teisinis pagrindas, kuriuo remiantis panaikintas autoriaus leidimas susipažinti su išlaptinta informacija, vadovaujantis Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 13 punktu. 2006 m. rugsėjo 7 d. Centrinės specialiosios ekspertų komisijos posėdžio išlaptinto protokolo išraše taip pat nurodoma: „*įvertinus <...> gautą informaciją, kad operatyviniai padaliniai disponuoja informacija apie tam tikras su <autoriumi> susijusias aplinkybes, vadovaujantis LR valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 16 straipsnio 6 dalimi <...> buvo pradėtas pakartotinis <autoriaus> kandidatūros tikrinimas*“. Be to, išlaptintame 2007 m. vasario 8 d. Generalinės prokuratūros rašte nurodoma, kad operatyvinis tyrimas pradėtas gavus informacijos, jog autorius „*galimai piktnaudžiauja tarnyba, bendradarbiauja vykdant kontrabandą, gabenant per sieną nelegalus*“. Todėl valstybė, Pakto šalis, teigia, kad apie jo atžvilgiu vykdyto operatyvinio sekimo pobūdį autorius sužinojo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymu išlaptinus šiuos dokumentus. Šiuo atžvilgiu valstybė, Pakto šalis, taip pat pabrėžia, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika, yra ne kartą nurodęs, kad kai remiamasi slaptais duomenimis, su kuriais viena iš proceso šalių neturi galimybės susipažinti kaip su vieninteliais įrodymais, tai galėtų lemti ginčijamo teismo sprendimo neteisėtumą³. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat pažymėjo, kad net jei kyla pavojus tam tikros informacijos slaptumui, turi būti išlaikyta teisinga pusiausvyra tarp konkuruojančių viešojo ir asmens interesų. Valstybė, Pakto šalis, pažymi, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nuosekliai laikėsi šių principų priimdamas daugybę sprendimų⁴.

4.4. Valstybė, Pakto šalis, taip pat primena Komiteto bendrąjį komentarą Nr. 32 (2007 m.) dėl teisės į lygiateisiškumą teismuose ir teisminėse institucijose bei teisės į teisingą bylos nagrinėjimą (26 punktas), kuriame nustatyta, kad faktus ir įrodymus arba taikomus vidaus teisės aktus konkrečiu atveju paprastai peržiūri valstybių, Pakto šalių, teismai, nebent gali būti įrodyta, kad toks vertinimas ar taikymas buvo akivaizdžiai savavališkas ar klaidingas, juo atsisakyta vykdyti teisingumą arba teismas kitaip pažeidė jam taikomą nepriklausomumo ir nešališkumo pareigą“. Valstybė, Pakto šalis, teigia, kad autoriaus teiginiai daugiausia susiję su faktų ir įrodymų vertinimu,

³ Valstybė, Pakto šalis, remiasi šiais Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimais: 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Gulijev prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 10425/03); 2010 m. liepos 6 d. sprendimas byloje *Pocius prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 35601/04); 2010 m. liepos 6 d. sprendimas byloje *Užukauskas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 16965/04). Taip pat žr. 2007 m. gegužės 15 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą dėl valstybės ir tarnybos paslapčių byloje Nr. 7/04-8/04.

⁴ Žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimus bylose Nr. A-469-741/2207, Nr. A-822-326/2209, Nr. A-143-266/2011, Nr. A-556-57/2011, Nr. A-662-2595/2012, Nr. A-520-2266/2012, Nr. A-1105-756/2015.

kurį atlieka šalies teismai, ir primena, kad valstybė, Pakto šalis, gali geriau įvertinti faktus ir įrodymus šioje byloje. Be to, nacionaliniai teismai išsamiai išanalizavo autoriaus skundą dviejuose teismo procesuose ir jį atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas tinkamai išnagrinėjo pakartotinius autoriaus prašymus atnaujinti procesą administracinėje byloje. Tačiau, nesant jokio pagrindo bylą svarstyti pakartotinai, šiuos prašymus taip pat atmetė. Valstybė, Pakto šalis, teigia, kad Komitetas neturėtų veikti kaip „ketvirtosios instancijos teismas“ ir peržiūrėti nacionalinių teismų atliktą vertinimą. Be to, valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad nors Pakto 14 straipsnio 1 dalis gali būti aiškinama kaip teismų pareiga pagrįsti priimtus sprendimus, ji negali būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną skundą pateikusių asmens argumentą. Šiuo atžvilgiu valstybė, Pakto šalis, pažymi, kad bylos medžiaga patvirtina, kad joje nėra duomenų, leidžiančių manyti, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nenagrinėjo autoriaus argumentų.

4.5. Valstybė, Pakto šalis, taip pat pažymi, kad autorius Europos Žmogaus Teisių Teismui pateikė peticijas, kurios buvo pripažintos nepriimtiniomis dėl akivaizdaus jų nepagrįstumo. Nors EŽTT nurodė labai trumpus motyvus, valstybė, Pakto šalis, vis dėlto daro prielaidą, kad buvo nustatyta, jog autoriaus reikalavimai nepakankamai pagrįsti ir jis siekia pasinaudoti tarptautinėmis teisminėmis institucijomis, kreipdamasis į jas kaip į „ketvirtąją instanciją“.

4.6. Atsižvelgdama į pirmiau išdėstytas aplinkybes, valstybė, Pakto šalis, laikosi nuomonės, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, surinkdamas papildomus įrodymus savo iniciatyva ir reikalaudamas kompetentingų institucijų juos išslaptinti, ištaisė pirmosios instancijos teismo aplaidumą ir galutinį sprendimą priėmė remdamasis tiek įslaptintų, tiek neslaptų (išslaptintų) įrodymų visuma. Todėl valstybė, Pakto šalis, daro išvadą, kad autoriaus skundai dėl tariamo teismo nesąžiningumo, įskaitant jo skundus dėl tariamo procesinio lygiateisiškumo principo ir teisės į gynybą pažeidimo, yra nepagrįsti ir paskelbtini nepriimtinais pagal Fakultatyvaus protokolo 2 straipsnį.

Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį

4.7. Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad nekaltumo prezumpciją garantuoja atitinkami Lietuvos įstatymai⁵. Tačiau nacionaliniuose teismuose autorius klausimo dėl tariamo nekaltumo prezumpcijos pažeidimo niekada nekėlė. Dėl šios priežasties autoriaus skundai pagal 14 straipsnio 2 dalį paskelbtini nepriimtinais dėl to, kad nepanaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės, remiantis Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 2 dalies b punktu.

4.8. Dėl skundų pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį nepagrįstumo aspekto valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad leidimas susipažinti su įslaptinta informacija gali būti suteiktas, jei nekyla abejonių dėl asmens patikimumo ar jo lojalumo Lietuvos valstybei. Kaip matyti iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. liepos 7 d. nutarimo, abejonės dėl jo ar jos patikimumo ir lojalumo gali kilti ne tik tada, kai asmuo įstatymo nustatyta

⁵ Žr. Konstitucijos 31 straipsnį ir Baudžiamojo proceso kodekso 44 straipsnį.

tvarka pripažįstamas kaltu padaręs nusikaltimą. Vertinimui taip pat gali būti svarbūs kiti kriterijai, pavyzdžiui, informacija apie galimas grėsmes saugumui, asmenines savybes, veiklą, nesąžiningumą, neištikimybę, nepatikimumą ar aplaidumą. Tai, kad nėra priimtas galutinis teismo nuosprendis, konstatuojantis konkretaus asmens baudžiamąją atsakomybę, dar nereiškia, kad asmuo, siekiantis eiti pareigas, kurioms reikia leidimo dirbti su įslaptinta informacija, turi valstybės pasitikėjimą. Valstybė, Pakto šalis, teigia, kad, atsižvelgiant į šias aplinkybes vien to, kad autoriaus atžvilgiu buvo vykdomas operatyvinis sekimas, savaime pakako, kad būtų suabejota jo patikimumu pagal atitinkamą įstatymą. Taigi autoriaus leidimo susipažinti su įslaptinta informacija panaikinimas ir vėlesnis jo atleidimas iš pareigų nepriklausė nuo autoriaus kaltės. Kitaip tariant, jis nebuvo laikomas kaltu dėl nusikalstamų veikų, kurias daręs jis buvo įtariamas. Todėl nagrinėdami administracinių sprendimų teisėtumą nacionaliniai teismai taip pat neprivalėjo nagrinėti autoriaus kaltės ar nekaltumo klausimo, nes autoriaus atleidimas nuo to nepriklausė; vien pats faktas, kad jo atžvilgiu buvo vykdomas operatyvinis sekimas, buvo pakankamas pagrindas jį atleisti iš pareigų, neatsižvelgiant į tai, ar sekimo metu įtarimai galiausiai pasitvirtintų ir ar vėliau autorius būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Taigi valstybė, Pakto šalis, daro išvadą, kad autoriaus skundas dėl to, jog jis buvo savavališkai atleistas iš pareigų remiantis prielaida dėl jo kaltės ir neatlikus oficialaus ikiteisminio tyrimo ir teismo bylos nagrinėjimo, yra nepakankamai pagrįstas ir nepriimtinas pagal Fakultatyvaus protokolo 2 straipsnį.

Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 25 straipsnio c punktą

4.9. Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 25 straipsnio c punktą valstybė, Pakto šalis, pažymi, kad 25 straipsnio c punkte nustatyta piliečių teisė vienodomis sąlygomis stoti į savo šalies valstybės tarnybą. Vis dėlto 25 straipsnio c punkte negarantuojama, kad kiekvienas pilietis gali gauti ar išsaugoti darbą valstybės tarnyboje. Valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad autorius neteigė ir neginčijo, kad leidimo panaikinimo ir vėlesnio atleidimo iš pareigų kriterijai buvo diskriminuojantys. Minėta nuostata yra taikoma visiems, atsidūrusiems panašioje situacijoje. Taigi valstybė, Pakto šalis, daro išvadą, kad autorius nepagrindė savo skundų pagal 25 straipsnio c punktą, kurie turi būti atmesti pagal Fakultatyvaus protokolo 2 straipsnį.

Autoriaus pastabas dėl valstybės, Pakto šalies, pateiktų pastabų dėl priimtimumo

5.1. 2016 m. vasario 10 d. autorius pateikė pastabas dėl valstybės, Pakto šalies, pateiktų pastabų dėl priimtimumo. Dėl valstybės, Pakto šalies, teiginio, kad nepanaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės, autorius nurodo, jog ginčų nagrinėjimas ne teismo tvarka nelaikytinas veiksminga teisinės gynybos priemone ir negali pakeisti jo pasirinkto teismo būdo. Autorius taip pat nesutinka su valstybės, Pakto šalies, teiginiu, kad jis siekė ginčyti nacionalinių teismų atliktą faktų ir įrodymų vertinimą. Autorius nurodo, kad dėl to, kad nacionalinio teismo proceso metu jam nesuteikta galimybė susipažinti su dokumentais, kuriuose buvo prieš jį panaudota įslaptinta informacija, buvo pažeistas procesinis lygiateisiškumas. Jis tvirtina neturėjęs galimybės susipažinti su esminiais su operatyviniu sekimu susijusiais duomenimis, kuriais remiantis jis buvo atleistas, ir todėl buvo pažeistas

14 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas procesinio lygiateisiškumo principas.

5.2. Dėl tariamo nekaltumo prezumpcijos pažeidimo autorius tvirtina, kad visos abejonės dėl jo patikimumo tam tikru momentu turėjo būti išsklaidytos, nes įtarimų nebuvo galima įrodyti. Atsižvelgiant į tai, jis buvo nubaustas už nepasitvirtinusius įtarimus, ir dėl to buvo pažeista nekaltumo prezumpcija.

5.3. Autorius nurodo, kad jis visų pirma skundžiasi dėl nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimo, o galimą 25 straipsnio c punkto pažeidimą tik papildomai nurodo skųsdamasis dėl savavališko atleidimo iš pareigų ir teigia, kad jo atveju taip ir buvo.

Papildomos pastabos

Valstybės, Pakto šalies, papildomos pastabos

6.1. Vėlesnėje 2016 m. gegužės 9 d. verbalinėje notoje valstybė, Pakto šalis, pakartoja savo argumentus, pateiktus 2016 m. sausio 6 d. Valstybė, Pakto šalis, taip pat nurodo, kad autoriaus skundai nesuderinami su Pakto nuostatomis pagal Fakultatyvaus protokolo 3 straipsnį. Be to, valstybė, Pakto šalis, nurodo, kad jei Komitetas nuspręstų atskirai nagrinėti klausimą dėl pareiškimo esmės, jis turėtų atsižvelgti į 2016 m. sausio 6 d. valstybės, Pakto šalies, pateiktas pastabas dėl autoriaus skundų priimtimumo ir esmės ir nustatyti, kad Pakto 14 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 25 straipsnio c punktas nebuvo pažeisti dėl pastabose nurodytų priežasčių.

6.2. Atsižvelgdama į tai, kad Komitetas nusprendė kartu nagrinėti klausimus dėl pranešimo priimtimumo ir jo esmės, 2016 m. lapkričio 16 d. valstybė, Pakto šalis, dar kartą atkreipė dėmesį į pranešimo nepriimtimumą ir savo argumentus dėl esmės, pateiktus 2016 m. sausio 6 d. pastabose.

Autoriaus papildomos pastabos

6.3. 2017 m. sausio 26 d. autorius pakartojo savo ankstesnius argumentus ir taip pat pabrėžė, kad teisingas terminas yra „operatyvinis sekimas“ (*angl.* „operative observation“ arba „operational surveillance“), o ne valstybės, Pakto šalies, vartojamas „operatyvinis tyrimas“ (*angl.* „operational investigation“). Operatyvinio sekimo arba sekimo tikslas – surinkti įrodymus, kad būtų galima atitinkamam asmeniui įteikti pranešimą apie įtarimą ir pradėti ikiteisminį tyrimą. Autorius priduria, kad jo operatyvinis sekimas „nedavė vaisių“, nes jam niekada nebuvo pareikšti įtarimai padarius nusikaltimą, kaip numatyta Baudžiamojo proceso kodekso 21 straipsnyje.

Komiteto išnagrinėti klausimai ir procesas Komitete

Vertinimas dėl priimtimumo

7.1. Prieš svarstydamas bet kokį pranešime pateiktą skundą, Komitetas, vadovaudamasis savo darbo reglamento 97 taisykle, privalo nuspręsti, ar pagal Pakto fakultatyvų protokolą pranešimas yra priimtinas.

7.2. Komitetas pažymi, kad autorius dėl tapačių skundų buvo pateikęs peticijas Europos Žmogaus Teisių Teismui, kuris jas paskelbė nepriimtinomis 2012 m. rugsėjo 25 d. ir 2013 m. rugsėjo 26 d. Komitetas primena, kad „to paties klausimo“ sąvoka, kaip apibrėžta Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 2 dalies a punkte, turi būti suprantama kaip apimanti tapatų skundą dėl to

paties asmens pateiktą kitai tarptautinei institucijai, o šioje dalyje nurodytas draudimas susijęs su tais atvejais, kai tas pats klausimas yra nagrinėjamas tuo pačiu metu. Nors peticiją Europos Žmogaus Teisių Teismui pateikė tas pats asmuo, ši institucija sprendimą dėl peticijos jau priėmė. Be to, Komitetas pažymi, kad valstybė, Pakto šalis, nepadarė išlygos dėl 5 straipsnio 2 dalies a punkto, taip siekdama apriboti Komiteto kompetenciją nagrinėti kitų tarptautinių teisminių institucijų išnagrinėtus skundus. Atsižvelgdamas į tai, Komitetas nustatė, kad tas pats klausimas nėra nagrinėjamas pagal kitą tarptautinio tyrimo ar ginčo sprendimo procedūrą, kaip to reikalauja Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 2 dalies a punktas.

7.3. Dėl autoriaus skundų pagal 14 straipsnio 1 dalį, kad valstybė, Pakto šalis, pažeidė jo teisę į lygiateisiškumą teismuose ir teisminėse institucijose, kuri apima procesinio lygiateisiškumo principą, Komitetas primena, kad teisė į teisingą ir viešą bylos nagrinėjimą kompetentingoje, nepriklausomoje ir nešališkoje teisminėje institucijoje garantuojama byloje, kuriose sprendžiama dėl asmenims pareiktų baudžiamųjų kaltinimų ar jų teisių ir pareigų nustatymo. Komitetas byloje dėl valstybės tarnautojų atleidimo jau yra konstatavęs, kad jei teisminei institucijai yra suteikiama teisė spręsti dėl drausminių nuobaudų skyrimo, ji privalo gerbti visų asmenų lygybės teismuose garantijas⁶. Šioje byloje Komitetas pažymi, kad 2016 m. spalio 18 d. ir 20 d. įsakymus dėl autoriaus leidimo panaikinimo ir atleidimo priėmė ne teisminė institucija. Nepaisant to, reikia pažymėti, kad šie įsakymai buvo apskūsti administraciniame teismo procese, kuris, atsižvelgiant į tai, kad autoriui nebuvo iškelta baudžiamoji byla, buvo vienintelis procesas, kuriame buvo sprendžiama dėl autoriaus teisių, todėl šis procesas buvo lemiamas nustatant autoriaus teises ir pareigas. Vis dėlto Komitetas pažymi, kad autoriaus argumentai dėl tariamo procesinio lygiateisiškumo pažeidimo yra iš esmės siejami su kaltės klausimu dėl baudžiamųjų kaltinimų. Šiuo atžvilgiu Komitetui ypač svarbus atrodo valstybės, Pakto šalies, argumentas, kad autoriaus leidimo susipažinti su išlaptinta informacija panaikinimas ir vėlesnis jo atleidimas iš pareigų nepriklausė nuo autoriaus kaltės. Dėl autoriaus argumentų, kad tik 2010 m. birželio mėn. išslaptinus kai kuriuos dokumentus jis pagaliau galėjo susipažinti su prieš jį panaudotais įrodymais, Komitetas atkreipia dėmesį į valstybės, Pakto šalies, argumentą, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo iniciatyva surinko papildomų įrodymų, įpareigodamas kompetentingas institucijas juos išslaptinti. Tada Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atliko išsamią peržiūrą ir po jos priėmė galutinį sprendimą, remdamasis įrodymų visuma. Komitetas taip pat atsižvelgia į valstybės, Pakto šalies, argumentą, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, remdamasis tiek išlaptintais, tiek išslaptintais įrodymais, taip pat laikėsi Europos Žmogaus Teisių Teismo reikalavimų, nustatytų panašiose byloje. Esant šioms aplinkybėms, Komitetas mano, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, savo iniciatyva surinkdamas papildomus įrodymus ir įpareigodamas kompetentingas institucijas juos išslaptinti, ištaisė pirmosios instancijos teismo aplaidumą. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes ir neturėdamas jokios kitos svarbios informacijos bylos medžiagoje, Komitetas mano, kad ši pranešimo dalis yra nepriimtina pagal Fakultatyvaus protokolo 2 ir 3 straipsnius.

⁶ Žr., pavyzdžiui, sprendimo byloje *Bandaranayake prieš Šri Lanką* (CCPR/C/93/D/1376/2005) 7.1 punktą.

7.4. Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį Komitetas primena, kad nekaltumo prezumpcija garantuojama bylose, kuriose sprendžiama dėl asmenims pareikštų baudžiamųjų kaltinimų. Nagrinėjamoje byloje Komitetas pažymi, kad bylos baigtis nebuvo susijusi su autoriaus apkaltinimu padarius „nusikalstamą veiką“ ir jo pripažinimu „kalto padarius nusikalstamą veiką“, kaip apibrėžta Pakto 14 straipsnio 2 dalyje. Atsižvelgiant į tai, autoriaus skundas pagal Pakto 14 straipsnio 2 dalį *ratione materiae* pagrindu nesuderinamas su Pakto nuostatomis ir yra nepriimtinas pagal Fakultatyvaus protokolo 3 straipsnį.

7.5. Komitetas atkreipia dėmesį į valstybės, Pakto šalies, prieštaravimą dėl priimtumo, motyvuojamą tuo, kad autoriaus skundai pagal Pakto 25 straipsnio c punktą yra nepagrįsti. Vis dėlto Komitetas mano, kad, vertinant priimtumą, autorius tinkamai paaikšino priežastis, kodėl jo atleidimas iš valstybės tarnautojo pareigų galėtų pažeisti Pakto 25 straipsnio c punkte numatytą teisę stoti į valstybės tarnybą. Todėl Komitetas skelbia pranešimą priimtinu tiek, kiek tai susiję su klausimais pagal 25 straipsnio c punktą, ir toliau pereis prie jo nagrinėjimo iš esmės.

Nagrinėjimas iš esmės

8.1. Komitetas nagrinėjo pranešimą atsižvelgdamas į visą informaciją, kurią jam pateikė šalys, kaip įtvirtinta Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 1 dalyje.

8.2. Dėl autoriaus skundų pagal Pakto 25 straipsnio c punktą Komitetui reikia įvertinti, ar autoriaus atleidimas iš tarnybos dėl to, kad jo atžvilgiu buvo vykdomas operatyvinis sekimas, laikytinas Pakto pažeidimu konkrečiomis bylos aplinkybėmis. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad Pakto 25 straipsnio c punktas suteikia teisę bendromis lygybės sąlygomis stoti į valstybės tarnybą, ir primena savo praktiką dėl to, kad siekiant užtikrinti teisę stoti į valstybės tarnybą bendromis lygybės sąlygomis objektyvūs ir protingi turi būti ne tik skyrimo, paaukštinimo, nušalinimo ir atleidimo iš tarnybos kriterijai, bet ir jų taikymo tvarka. Taikymo tvarka neatitinka nei objektyvumo, nei protingumo kriterijų, jei ji neatitinka pagrindinio procesinio sąžiningumo reikalavimų. Komitetas taip pat mano, kad teisė vienodomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą apima ir teisę nebūti savavališkai atleistam iš valstybės tarnybos⁷.

8.3. Dėl protingumo aspekto pagal 25 straipsnio c punktą Komitetas atsižvelgia į autoriaus argumentą, kad Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 4 punkte besąlygiškai reikalaujama atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų, jei jo atžvilgiu atliekamas operatyvinis sekimas. Ginčijamu reguliavimu nereikalaujama, kad valdžios institucijos pripažintų asmenį kalto padarius nusikaltimą, ir nepalieka valdžios institucijoms jokios laisvės savo nuožiūra nuspręsti, kokias priemones taikyti, kai tik prieš jį pradedamas operatyvinis sekimas. Komitetas atsižvelgia į valstybės, Pakto šalies, kontrargumentą šiuo klausimu, kad galutinio teismo nuosprendžio dėl padaryto nusikaltimo nebuvimas dar nereiškia, kad asmuo, siekiantis eiti pareigas, kurioms reikia leidimo dirbti su įslaptinta informacija, turi valstybės pasitikėjimą ir kad įgaliotos valstybės institucijos neturi pagrindo abejoti asmens patikimumu ar lojalumu Lietuvos valstybei. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad valstybė, Pakto šalis, taip pat nurodo, jog asmens lojalumas gali būti kvestionuojamas ne tik remiantis

⁷ Ten pat.

apkaltinamuoju nuosprendžiu, bet ir gavus informacijos apie jo nepatikimumą ar aplaidumą kaip galimas grėsmes saugumui. Dėl objektyvumo aspekto pagal 25 straipsnio c punktą Komitetas atkreipia dėmesį į valstybės, Pakto šalies, argumentą, kad Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 4 punktas, kuris reikalauja panaikinti leidimą susipažinti su įslaptinta informacija ir atleisti iš pareigų dėl to, kad atliekamas operatyvinis sekimas, nėra diskriminacinis ir šioje byloje nebuvo taikomas diskriminuojant. Ginčijama nuostata būtų taikoma visiems, atsidūrusiems panašioje situacijoje.

8.4. Pradėdamas vertinimą Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad net jei jis manytų, jog Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 4 punktas, numatantis ginčijamą ribojimą dėl vykdomo operatyvinio sekimo, buvo objektyvus kriterijus, nes jis be išlygų taikomas visiems, atsidūrusiems panašioje situacijoje, tikrasis klausimas, į kurį turi atsakyti Komitetas, yra tai, ar minėta nuostata atitinka protingumo kriterijų ir ar ji pakankamai apsaugota nuo savavališko taikymo. Šiuo klausimu Komitetas mano, kad itin svarbu, jog ginčijama nuostata nesuteikia valdžios institucijoms jokios diskrecijos įvertinti reikšmingas konkrečios bylos aplinkybes, tokias kaip pažeidimo sunkumas, arba galimybę tokius įtarimus galiausiai įrodyti teisme. Šiuo klausimu Komitetas atsižvelgia į valstybės, Pakto šalies, argumentą, kad net ir neužtraukiantis baudžiamosios atsakomybės operatyvinis sekimas pats savaime gali sukelti abejonių dėl asmens patikimumo. Nors Komitetas to neginčija, susirūpinimą jam kelia tai, kad įstatymas neleidžia valdžios institucijoms individualiai vertinti, ar abejonės dėl asmens patikimumo yra pagrįstos konkrečioje situacijoje, t. y. tokią išvadą automatiškai sąlygoja vien tai, kad prieš asmenį pradėtas operatyvinis sekimas. Komitetas taip pat pažymi, kad nustačius, jog asmens atžvilgiu vykdomas operatyvinis sekimas, ginčijama nuostata neleidžia taikyti alternatyvių atleidimų iš tarnybos priemonių, tad byla nėra individualiai įvertinama. Be to, įstatymas neleidžia pakeisti priimto sprendimo, jei operatyvinio sekimo metu nebūtų nustatyta jokių pažeidimų ar veiklos, kuri iš tiesų būtų galėjusi pateisinti atitinkamo asmens sekimą. Komitetas konstatuoja, kad nors valstybė, Pakto šalis, įrodė, jog ribojimas buvo numatytas įstatyme ir taikytas įstatymo nustatyta tvarka, ji nepaaikšino, ar toks ribojimas buvo pagrįstas, ypač atsižvelgiant į poreikį jį taikyti ir tokio taikymo proporcingumą. Čia Komitetas atkreipia dėmesį, kad Lietuvos Konstitucinis Teismas 2011 m. liepos 7 d. nutarime dėl minėtų prižasčių konstatavo, kad įstatymas numatė neproporcingą konstitucinės teisės lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą ribojimą. Tačiau byloje nėra duomenų, leidžiančių daryti prielaidą, kad po šio nutarimo autoriaus skundai buvo išnagrinėti, nors atitinkami Lietuvos įstatymai tokių ribojančių priemonių taikyti nebeleidžia. Komitetas toliau atkreipia dėmesį į tai, kad valstybė, Pakto šalis, neįrodė, jog buvo kokių nors garantijų, galėjusių užkirsti kelią galimybei piktnaudžiauti ginčijamu reglamentavimu, savavališkai pradėdant operatyvinį tam tikrų pareigūnų sekimą ir nepagrįstai pašalinant juos iš pareigų.

8.5. Dėl šių prižasčių Komitetas konstatuoja, kad autoriaus atleidimas iš pareigų pagal įstatymą, kuris neužtikrino apsaugos nuo savavališko jo taikymo, ir neužtikrinus autoriui realios galimybės ginčyti jo atleidimo pagrindą, negali būti laikoma pateisinama ir todėl protinga priemone siekiamo teisėto tikslo ir proporcingumo reikalavimo požiūriu. Todėl Komitetas daro išvadą, kad valstybė, Pakto šalis, pažeidė autoriaus teisę

bendromis lygybės sąlygomis stoti į valstybės tarnybą. Dėl to buvo pažeistas Pakto 25 straipsnio c punktas.

9. Komitetas, vadovaudamasis Fakultatyvaus protokolo 5 straipsnio 4 dalimi, daro išvadą, kad bylos faktai rodo, jog valstybė, Pakto šalis, pažeidė Pakto 25 straipsnio c punktą.

10. Remiantis Pakto 2 straipsnio 3 dalies a punktu, valstybė, Pakto šalis, privalo užtikrinti autoriui veiksmingą teisinės gynybos priemonę. Tuo tikslu ji turi visiškai atitaisyti padėtį (*angl.* „to make full reparation“)⁸ asmenų, kurių Pakte įtvirtintos teisės buvo pažeistos. Todėl valstybė, Pakto šalis, privalo, *inter alia*, imtis tinkamų priemonių, kad autoriui būtų sumokėta derama kompensacija už patirtus pažeidimus. Valstybė, Pakto šalis, taip pat privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad užkirstų kelią panašioms pažeidimams pasikartoti ateityje.

11. Turint omenyje, kad tapdama Fakultatyvaus protokolo šalimi valstybė, Pakto šalis, pripažino Komiteto kompetenciją nustatyti, ar Paktas pažeistas, ar ne, ir pagal Pakto 2 straipsnį valstybė, Pakto šalis, įsipareigojo visiems jos teritorijoje esantiems ir jos jurisdikcijai pavaldiems asmenims užtikrinti Pakte įtvirtintas teises ir veiksmingas teises gynybos priemones, konstatavus pažeidimo padarymo faktą, valstybė, Pakto šalis, per 180 dienų privalo informuoti Komitetą apie priemones, kurių ji ėmėsi Komiteto išvadai įgyvendinti. Valstybės, Pakto šalies, taip pat prašoma paskelbti šią išvadą ir ją išplatinti valstybės, Pakto šalies, oficialia kalba.

⁸ Plačiau žr. https://digitallibrary.un.org/record/862152/files/CCPR_C_158-EN.pdf